

Álvaro Pombo

Lichte vergrijpen

Roman

Uit het Spaans vertaald door Elly Bovée

2012

Menken Kasander & Wigman Uitgevers

Leiden

www.mkw-uitgevers.nl

Introductie

In een broeierige, lichtzinnige Madrileense zomer ontwikkelt zich de vriendschap tussen de jonge, dandy-achtige klaploper Quirós en de mislukte schrijver van middelbare leeftijd Ortega. De twee proberen de onbeduidendheid van hun bestaan te ontvluchten in een relatie die gedoemd is te mislukken. De soms hilarische, maar in wezen tragische gebeurtenissen leiden uiteindelijk tot een onontkoombare en fatale ontknoping. Pombo toont zijn al eerder bewezen meesterschap, zowel in de sprankelende dialogen als in de diepzinnige overpeinzingen van zijn hoofdpersonen.

Alvaro Pombo werd in 1939 geboren in het noord-Spaanse Santander. Hij studeerde filosofie en woonde geruime tijd in Engeland. Hij geldt als een van de meest oorspronkelijke en eigenzinnige Spaanse auteurs, schepper van een oeuvre dat zijn weg al heeft gevonden naar vele Europese landen.

Lichte vergrijpen

'Excuse me,' durfde Quirós ten slotte te vragen. 'Have you got the time?'

'Ja, natuurlijk. Het is vijf voor zes,' antwoordde Ortega.

'Wat een hitte, hè?' glimlachte Quirós.

'Ach, zoals gewoonlijk. Zesendertig graden. Het is al achttien juli.' Ortega had zich naar Quirós toegedraaid; op zijn tafeltje lag een exemplaar van de *Cambio-16* van die week.

Het was aan de Gran Vía. De drukte van de late namiddag. Geloofwaardigheid en ongeloofwaardigheid wisselden elkaar snel af. Het pafferige gezicht van Francisco Fernández Ordóñez besloeg het hele titelblad van het tijdschrift: zijn kastanjebruine ogen, zijn zinnelijke lippen, de sporen van de jaren. Het was een goede kleurenfoto. Je kon zelfs de stoppels van zijn baard zien.

'Ik heb deze zomer erg veel last van de hitte!' De mooie mediterrane ogen van Quirós glansden zwart, vriendelijk, als op een foto in een reisgids. Ortega moest aan een liftboy van een hotel in Sitges denken.

'Vraag je altijd in het Engels hoe laat het is?' vroeg Ortega.

'Ik dacht dat u een Engelsman was. Een buitenlander. U ziet er niet uit als een Spanjaard,' antwoordde Quirós.

'Maar ik ben het wel. Ik moet je helaas teleurstellen.' Ortega was geamuseerd. En daarom voegde hij eraan toe: 'Maar jij bent onmiskenbaar een Spanjaard. Of een Italiaan. Allesbehalve een noorderling.'

'Het spijt me dat ik u moet teleurstellen.'

'Integendeel. Blonde rassen vind ik altijd saai. Er gaat niets boven een druppel Arabisch bloed om een gezicht te verlevendigen. We zijn immers allemaal halve moren.' Quirós verschoof zijn stoel om dichterbij Ortega te gaan zitten. Het hoge glas van de ijssorbet die hij al op had stond daarbij op Quirós' tafeltje te wankelen. De mensenmenigte van de late namiddag liep af en aan op de Gran Vía van een rozig Madrid.

'Ja, halve moren, halve joden, halve christenen, en allemaal hopeloos sentimenteel en verward,' zei Ortega.

'Die ook?' Quirós wees naar de foto van Fernández Ordóñez.

'Die vooral,' riep Ortega lachend uit. 'Op en top *made in Spain*.'

'Wat vindt u hem? Een staatsman of een politieke kameleon?'

'Een staatsman, een staatsman natuurlijk, en van het allerfijnste soort, want hij leest zelfs Pessoa!'

'Dat lijkt me overdreven!' Quirós was in zijn nopjes. Een beetje scepticisme met betrekking tot de politiek kon dit ongebruikelijke gesprek alleen nog maar naar een hoger niveau tillen.

'Waarom zeg je dat? Heb je soms iets tegen Fernández Ordóñez?' Ortega zuchtte bij deze woorden. Hij bedacht dat hij die middag een gemakkelijke rol te spelen had. En een heel bevredigende. Een rijpe man, nog vol jeugd, vol illusies. De waarlijke tegenhanger, op kleine schaal, van de nieuwe minister van Buitenlandse Zaken. 'Ik ben ervan overtuigd dat hij een man van eer is.'

'Hij zal wel slim zijn. Hij weet net als een kat altijd weer op zijn poten terecht te komen.'

Zo iemand vindt altijd werk.'

'Ja natuurlijk! Waarom niet? Hij heeft zijn examens gehaald, hij werkt hard, is slim, leest Pessoa, heeft politieke ervaring, de post die hij heeft komt hem toe, vind je niet?'

'Als u het zegt...'

'Bovendien is hij een echte Madrileen; hij heeft charme.'

'Kent u hem persoonlijk?'

'Luister, ik zal je een anekdote vertellen.' Ortega haalde een pakjes Ducados te voorschijn. Quirós een pakje Fortuna. Beiden legden hun sigaretten op hun eigen tafeltje. De tijd was nauwelijks zichtbaar. De hitte was nauwelijks merkbaar. Op de menigte die op de trappen van de Lope de Vegabioscoop op de voorstelling van zeven uur stond te wachten lag een intense gloed. Ortega glimlachte toen hij de rook van zijn eerste trekje uitblies. Quirós glimlachte onwillekeurig, tegen beter weten in, opeens weer achttien met zijn bijna vijfentwintig jaar.

'Ik begrijp niet dat u zoiets kunt roken.'

'Ducados? Die rook ik al jaren. De rest smaakt nergens naar, zelfs sigaren niet. Het is een gewoonte. We zijn immers gewoontedieren. Daar valt niet omheen te draaien.'

'Ik heb u onderbroken, neemt u me niet kwalijk. U zou me een anekdote vertellen.'

Quirós schoof zijn stoel nog een beetje dichterbij die van Ortega. Ortega deed alsof hij zich niet meer herinnerde waar ze het over hadden. Amusant was dit. Net als in zijn eigen romans, vijftien jaar geleden. Een ontmoeting op de Gran Vía. Een spontaan gesprek, op een achttiende juli, bij een maximum van zesendertig graden en een minimum van twintig. Een onmiskenbaar realistische dialoog. Een zekere smaakvolle distantie bovendien. Een voor een verhaal aannemelijk onderhoud.

'Een anekdote, ja. Waar hadden we het over?'

'Over Fernández Ordóñez.'

'O ja, natuurlijk. Precies, ja. Een anekdote waardoor je je een idee kunt vormen van een persoon, van een menselijk wezen, beter gezegd. Je zult het misschien een dwaas verhaal vinden. Maar ik vertel het graag omdat het mezelf is overkomen. Mij persoonlijk. Het is uit de eerste hand.'

'O, u kent hem dus persoonlijk?'

'Dat bedoel ik. Het was ter gelegenheid van een huldiging van José Luis Aranguren. Die was nog niet begonnen. En ik was daar ook, en stond bij het podium met Aranguren te praten. Toen kwam Fernández Ordóñez naar ons toe. En precies op datzelfde moment kwam iemand anders, ik weet niet wie, op Aranguren af om hem te begroeten. Dus stonden Fernández Ordóñez en ik daar pal tegenover elkaar, zonder een woord te zeggen. Ik wil je wel bekennen dat ik me opgelaten voelde. Ik wilde me voorstellen, maar hij was me voor en gaf me een hand met de woorden: "ik ben Francisco Fernández Ordóñez." Wat overduidelijk was. Dat had niemand me hoeven te vertellen. Ik vond dat aardig van hem. Heel spontaan en zonder enige pretentie. Dat beviel me wel. Daarna stelde Aranguren ons aan elkaar voor, natuurlijk.'

'Ik zie wel dat u ook tot dat wereldje behoort,' zei Quirós.

Het was fascinerend. Allebei dachten ze: wat fascinerend! Ortega voelde zich behaaglijk volwassen. Quirós vermetel, kinderlijk. Alle feiten, zelfs de niet genoemde, de mogelijke, waren tegelijk aanwezig. Een triviale, avondlijke, onuitsprekelijk geloofwaardige situatie.

'Nou ja, nu niet meer. Ik behoorde er toe, ik behoorde er toe... Jaren geleden. Nu niet meer. Dat met Aranguren was een speciaal geval. Ik ken hem al jaren.'

'Bent u schrijver?' vroeg Quirós.

'Dat was ik,' antwoordde Ortega glimlachend.

Alle speciale effecten werkten. Er was geen inspanning voor nodig. Je hoefde je alleen maar te laten gaan. Je te laten meevoeren door het gesprek. Als tijdens een gelukkige nacht thuis, gezeten voor zijn schrijfmachine, op de zevende verdieping, aan het einde van de lente, toen hij in één ruk een verhaal schreef. 'Die verschrikkelijke inspanning en de vreugde te zien hoe het verhaal zich voor me ontrolde, alsof ik over de wateren voortschreed.' Ortega schaamde zich dat hij aan Kafka dacht in een zo goedkope context als de huidige. Maar waarom goedkoop? vroeg Ortega zich goedgehumeurd af. Hij voelde zich die avond geïnspireerd. Was misschien die avond eindelijk de inspiratie gekomen, het geluk? Ortega bedacht snel dat er geen enkele reden was om al zo snel te gaan. Quirós, die nog steeds onder de indruk was van dat dramatische 'Dat was ik', staarde hem aan. Hij was geen kind meer.

'U was het, dus u bent het,' stelde Quirós stralend vast.

'Dat is een nogal twijfelachtige conclusie, vind je niet? Waarom wilde je weten hoe laat het is?'

'O ja, ik vroeg naar de tijd. Ik draag geen horloge. Ik heb met mijn vriendin afgesproken.'

'Aha!' was Ortega's commentaar.

'Maar later op de avond, later, veel later. Ze is secretaresse. Ze werkt tot zeven uur. We hebben afgesproken naar de bioscoop te gaan, naar de laatste voorstelling. Eigenlijk meer voor de airconditioning dan voor de film, wat mij betreft tenminste.'

Vooraf de toon van het antwoord amuseerde Ortega. Alles was die avond een kwestie van tonen, van impulsen. Een zuiver muzikale gebeurtenis.

'Dan heb je nog de tijd. Hoe laat hebben jullie afgesproken?'

'Om tien uur in Callao,' loog Quirós, die deze avond niet met Cristina, zijn vriendin, had afgesproken.

Een impulsieve leugen die tot de structuur van heel die dialoog leek te behoren, als een eenvoudig passend stuk in een levendig en afgerond geheel. Een leugen die als deel van een nieuwe verbale en imaginaire totaliteit geen echte leugen was, maar eerder deel van de achterliggende waarheid. Het ging erom koste wat kost door te gaan. En dat ze moesten doorgaan en niet gewoon opstappen, dat ervoeren ze beiden op dat moment als dwingend. Zo gaat het nu eenmaal in dergelijke gevallen.

'U zei...' vervolgde Quirós. 'Wel, ik heet César, César Quirós.'

'Gonzalo Ortega, aangenaam.'

'Aangenaam,' herhaalde Quirós.

'Wederzijds aangenaam, dus. Een slecht begin,' merkte Ortega op.

'Slecht? Waarom slecht? Ik zou het tegendeel beweren.'

'Dat komt omdat je twintig bent.'

'Helemaal geen twintig. Vierentwintig.'

'Je ziet eruit als twintig,' hield Ortega vol.

En op dat moment bedacht hij dat hij niets te verliezen had. En niets te winnen ook. Ortega voelde zich op dat moment in vrede met zichzelf, hoewel hij wist dat zo'n gevoel altijd bedrieglijk is. En de wetenschap dat te weten verhoogde het gevoel van vrede, in plaats van het te verminderen.

'Om precies te zijn,' zei Ortega, 'zie je eruit als twintig, maar je manier van praten wekt de indruk dat je ouder bent.'

'O ja? En wat voor manier is dat dan?'

'Dat is moeilijk te zeggen...' Ortega dacht even na en zonder zich goed te realiseren

wat hij zei, flapte hij eruit: 'Alles is moeilijk te zeggen, *iets zeggen* is altijd een kwelling. Hoe scherp je iets ook ziet, hoe dichtbij het ook is. Iedere willekeurige menselijke activiteit is gemakkelijker dan simpelweg iets zeggen. Daarom ben ik vijftien jaar geleden opgehouden met schrijven.'

Quirós zweeg. De schemering maakte alles lichter, goudgeler en fleuriger. En zachter. En op paradoxale wijze abstracter. Reduceerde zich tot de oervorm van het licht. Alles glimlachte, behalve misschien de tijd die zich als een platina lokaas voortbewoog en verstrikt raakte in de verre bruine onderwaterflora, midden in de peilloze diepte der zomeravonden.

'Waarom kijk je me zo aan?' vroeg Ortega.

'Hoe kijk ik u dan aan?'

'Nou, zo starend. Heb ik soms iets teveel gezegd?'

'Nee, nee. Niets teveel. Neemt u me niet kwalijk, als ik u aanstaar. Ik heb nog nooit iemand zoals u gekend of, liever gezegd, ontmoet. Het is de eerste keer.'

'Voor mij is het ook de eerste keer dat ik zo zit te praten,' bekende Ortega. 'En deze spraakzaamheid kan niet het gevolg zijn van een citroensorbet. Het moet het gevolg zijn van een puur bewustzijn van jezelf, en zo niet, dan...'

'Inderdaad, wat u zegt,' zei Quirós.

'Weet je dat ik al jaren met niemand meer praat? Met niemand. Dat is gauw gezegd. Maar het is de waarheid. Werkelijk, als ik een ander was, als ik jou was, dan had ik nooit met mij op de Gran Vía zitten praten.'

'U bent erg pessimistisch.'

'Absoluut niet. Realistisch. Alleen maar realistisch. Vertel me eens iets over jezelf.'

'Daar valt niet veel over te vertellen. Ik denk niet dat het u veel zal interesseren.'

'Het interesseert me bijzonder.'

'Het is interessanter met u te praten dan met mijn vriendin. Maar ze is een aardig meisje, hoor. Ze is meer waard dan ik. Dat zeg ik steeds. Maar praten, dat doen we niet. Wat je praten noemt. Ze is secretaresse.'

'Ja. Dat heb je al verteld. Een heel mooi beroep.'

'Nu neemt u me in de maling.'

'God bewaar me!'

'Wat een rommelig gesprek!'

'De beste gesprekken zijn zo,' zei Ortega.

Het was half negen in de avond. De duisternis viel nu snel. Alles vormde een gesloten geheel. Er was geen ontsnappingsweg of alternatief. Het moest doorgaan.

'Vandaag de dag,' stelde Quirós vast als iemand die het weet, 'praat de jeugd nauwelijks.'

'Maar jij praat immers wel.'

'Ik ben niet zo jong meer.'

'Jong genoeg.'

'Voor u misschien.'

'Doe me een plezier en spreek me niet met u aan. Laat die formaliteit varen.'

'Ik laat alles varen, de formaliteit of wat dan ook.'

'Spreek me met jij aan.'

'Zoals u wilt, ik bedoel, zoals je wilt.'

'Het is al bijna negen uur,' zei Ortega. 'Over een uur zal je je vriendin ontmoeten.'

'Inderdaad.'

'Het moet fijn zijn daar in Callao een vriendin te ontmoeten. Fantastisch lijkt me dat.'

'Waarschijnlijk omdat u niet wilt.'

'Tja. Nou ja... Ik moet er vandoor... Ober, hoeveel is het?'

'Alleen van u, mijnheer?'

'Van alletwee. Van mijnheer en van mij.'

'Twee citroensorbets. Dat is driehonderd peseta's.'

'Wat een afzetterij!' was Quirós' commentaar.

'We hebben hier bijna twee uur gezeten. Dat heeft ook zijn prijs,' merkte Ortega op, terwijl hij de consumpties betaalde. Ze stonden allebei tegelijk op. En het was Ortega die een rilling van jaloezie voelde bij de gedachte, dat Quirós binnen het uur zijn vriendin zou treffen. En hij zei:

'We moeten elkaar nog eens zien. We kunnen het niet zo laten...'

'We kunnen het niet zo laten,' herhaalde Quirós.

Ze spraken af elkaar de volgende dag terug te zien op dezelfde plek en op dezelfde tijd. De zomer in Madrid is altijd erg lang. Het menselijk leven altijd kort. En zo begon het allemaal.

Toen Quirós thuiskwam, zat zijn moeder televisie te kijken. Het was bijna half tien. De hal van de woning had twee glazen deuren, één recht tegenover de voordeur, waardoor je in de woonkamer kwam, en een andere aan de rechterkant, die naar een vertrek leidde dat in de tijd dat Quirós' vader (een man die uiterst precies en lastig was en groot belang hechtte aan punctuele maaltijden) nog leefde, als eetkamer werd gebruikt en dat nu, zonder de mahoniehouten tafel en het dressoir maar nog steeds met vier van de zes isabelijnse stoelen die tot het oorspronkelijke meubilair hadden behoord, dienst deed als Quirós' slaapkamer. Deze kamer had het nadeel dat hij gelegen was aan een slecht geventileerde en benauwde binnenplaats en het voordeel dat Quirós er dag en nacht (vooral als hij 's nachts laat thuiskwam) gemakkelijk in en uit kon, wanneer zijn moeder zich, als de televisie om een uur of twaalf was afgelopen, had teruggetrokken naar haar kamer aan het eind van de gang, een van de twee kamers aan de voorzijde van het huis, die uitzicht gaven op de Calle de Hortaleza. De gang, aan de linkerkant, leidde rechtstreeks naar de voormalige echtelijke slaapkamer (nu zijn moeders kamer), naar een ongebruikt kamertje waarin vrijwel geen meubilair stond, naar de badkamer, naar de keuken en naar nog een slaapkamer, een kleinere. Deze gang was, net als de hal, afgesloten van het buitenlicht. Aan weerszijden van de gang zaten op anderhalve meter hoogte twee bruingeverfde houten plinten. Als kind hees Quirós zich daarbovenop en met één voet op elke plint steunend bewoog hij zich langzaam door de gang heen en weer, en dan voelde hij zich een menselijke spin, terwijl beneden hem, onder de poort die door zijn benen werd gevormd, de zoon van de portier en andere vriendjes met geblinddoekte ogen liepen. Zo speelden ze blindemannetje. Deze herinnering, die altijd net als de gang zelf naar vocht rook, was een van zijn meest levendige herinneringen; een herinnering die in zekere zin tijdloos was en die Quirós vaag in zijn kindertijd plaatste, zonder precies data, namen of het uiterlijk van zijn speelkameraadjes te kunnen aangeven. Als Quirós zich zijn kindertijd herinnerde, dan herinnerde hij zich alleen zichzelf, verder niemand, zelfs zijn ouders waren niet duidelijk aanwezig.

'Ben jij daar, César?' De stem van zijn moeder vanuit de woonkamer maakte hem licht aan het schrikken. Quirós ging de kamer in. Hij ging op de bank naast zijn moeder zitten.

'Hoe is het met je?' was zijn gebruikelijke vraag.

'Ach, niet al te best, jongen, niet al te best! Met deze hitte ben je de hele dag moe.'

Zijn moeder klonk de laatste tijd altijd wat vermoeder dan ze eigenlijk kon zijn, dacht Quirós. Alsof ze op dat moment net voor het eerst was gaan zitten. Quirós wist maar al te goed dat het tegendeel waar was en dat ze het er op haar onnozele manier goed van nam. Ze zuchtte vaak, dat wel. En ze klaagde vaak. Maar haar staat van weduwe hield haar jong; die had haar althans weer jonger en wat dikker gemaakt. Op het lage tafeltje bij de bank stond het glas waaruit ze koffie met melk had gedronken en lag een halfleeg pakje Fortuna.

'Charito was vanmiddag op de koffie. Ze ziet er erg goed uit, flink gebruind. Ze zei dat ze een paar hele mooie witte schoenen gezien had, maar aangezien ze verder niets wits had... Ik ook niet, zei ik tegen haar, ik heb ook niets wits. En deze zomer wordt er veel wit gedragen, wit komt weer in de mode, wit komt terug, grote maten en losse kleding. Ik kan je wel zeggen dat ik er blij om ben, want de strakke mode was een verschrikking, je wist niet wat je aan moest trekken... Maar ja, zei ik tegen haar, ik moet nog wachten, want ik kan niets kopen, tot de uitverkoop kan ik niets kopen, want een paar schoenen kost op dit moment zesduizend peseta's en dat kan niet, dat kunnen we niet doen; voor iets van niks, want het is iets van niks, een riempje, een lage hak, een beetje tekening op de neus, betaal je zo zesduizend peseta's en dat kan ik me niet permitteren. Zij wel, natuurlijk, zij koopt immers wat ze wil, iedere gril die er in haar hoofd opkomt en dat zijn er heel wat.'

De stem van zijn moeder reeg zich zo elke avond in de onbeweeglijke naald van hun leven, een beetje te hard, een beetje te klaaglijk, een beetje al te voldaan over zichzelf, onveranderlijk in de loop der jaren. Troostrijk ook voor Quirós, hoewel er eigenlijk totaal geen liefde uit sprak. Alleen een dof gevoel van verbondenheid.

'Stel je voor, Fraga wil het ontslag van Calviño aanvragen! Die vent heeft noten op zijn zang! Maar hij zal er niets mee bereiken. Denk jij dat ze hem zijn zin zullen geven? Je weet hoe Guerra is. Die trekt zich niets van hem aan, totaal niets.'

Quirós zei niets. Van jongs af aan was hij eraan gewend geraakt dat zijn moeder praatte en praatte, zonder naar een antwoord te luisteren. Ze staken allebei hun Fortuna op. Quirós onderging een vage gewaarwording van veiligheid, van vergetelheid. Alle dingen gleden snel over de oppervlakte van een onpersoonlijk, misschien moederlijk, televisieachtig geweten, betekenisloos, als over een hellend vlak.

En terwijl hij dit dacht kwam Quirós, meegesleept door de wat dwaze kracht van de woorden, tot de volgende overpeinzing: belang en betekenis voegen zich pas later toe, na de gebeurtenis. Als men het bericht vertelt, het verhaal of de geschiedenis opschrijft. Het was het scepticisme van voor het naar bed gaan dat hem weldadig doordrong, zoals iemand zich op het verloop van een misdaadroman concentreert om in slaap te kunnen vallen. Zijn thuis. Alle liefde die Quirós niet voor zijn moeder voelde, voelde hij wel voor zijn thuis. Hij liet zijn blik gaan door het kleine vertrek dat verlicht werd door de televisie, die zichzelf buiten leek te sluiten, in zijn kleinheid afzijdig van het veelkleurige geschetter van de reclameboodschappen waar zijn moeder zo van hield. Er was een tijd, toen Quirós' vader nog leefde, dat deze kleine salon niet gebruikt werd. Alleen op dagen dat er bezoek was. De protserige stoelen in vals achttiende-eeuwse stijl stonden het hele jaar in plastic hoezen gehuld. En door het plastic heen zag je troebel het velours en het namaakmarmmer glanzen, het namaakbrons, de namaak verguldsels en het glaswerk uit de kristalzaak Quevedo. Zijn vader, die stierf toen hij het tot procuratiehouder had gebracht, had zijn meubels met veel zorg omringd. Zozeer zelfs dat ze in de keuken woonden. Maar meteen bij de dodenwake, die als een ontwijding was, begon zijn moeder

van deze kamer gebruik te maken. Met de burens en familieleden, die allemaal chocolade dronken, zuchtten en elkaar condoleerden. En zijn moeder, die toen nog niet rookte, in het midden, in strenge rouw. Ook het roken begon toen ze weduwe werd en eerder als bestanddeel van haar weduwenpensioen dan als slechte gewoonte. Ze heeft helemaal geen verdriet, had Quirós bij die gelegenheid gedacht. Net zo min als hij; hij had evenmin iets bijzonders gevoeld; hij had alleen bij zichzelf het gevoel gehad dat hij zich niet voelde zoals hij zich zou behoren te voelen. En hoewel ze er nooit over spraken, geloofde Quirós dat zijn moeder en hij daarin erg op elkaar leken: weten dat je bij bepaalde omstandigheden gevoelens moet hebben, zonder ze ooit te voelen. Een wetenschap die Quirós soms wreed leek, duivels, en soms alleen maar menselijk, al te menselijk. In ieder geval begon zijn moeder, al vanaf die dag, meteen na de dodenwake, de gewoonten van het huis te veranderen. De televisie bijvoorbeeld, die ze kocht onder het voorwendsel dat ze zo alleen was en het haar ongepast leek tijdens de rouw naar de bioscoop te gaan. Quirós herinnerde zich hoe schitterend hij het vond, toen ze die middag in de lente met zijn tweeën de grote Vanguard-televisie binnenbrachten, de grootste die er was. Die zondige opwinding op de grond te zitten toekijken hoe de twee technici het testbeeld afstelden. En dat hij zichzelf moest toegeven dat zijn moeders houding van onafhankelijkheid, van zelfredzaamheid als weduwe, hem blij had gestemd, liet hem zich nog meer in zichzelf terugtrekken dan al het geval was en hielp hem al zijn toekomstige bewijzen van zelfkennis met dezelfde maat te meten. Zich schuldig of onschuldig voelen was van geen belang, het zijn of niet zijn evenmin. Fascinerend was alleen hoe hij zichzelf zag. Ook de plastic hoezen verdwenen. En op het lage salontafeltje voor de driezitsbank stapelden zich de modetijdschriften op, de *Dunia* en de *Hola*, en de *Diez Minutos*, die zijn moeder vroeger alleen bij de kapper las. En de kleine salon veranderde in een comfortabele plek waar je in je pyjama kon gaan zitten. Als zijn moeder niet uitging en als er niemand op bezoek kwam, bleef ze na de siësta in haar kamerjas rondlopen. En daar, in dat ontwijde vertrek, aten ze samen hun avondeten als er een goede film was of een muziekprogramma, met een dienblad op schoot. Niet dat het huis verwaarloosd werd. Absoluut niet. Maar het was minder belangrijk en ontoegankelijk en veel comfortabeler geworden. De vazen en kristallen beeldjes en saaie landschappen in olieverf met hun brede vergulde lijsten, die zijn vader zelf afstofte met een speciaal voor dat doel gereserveerde plumeau, waren nu in een hoek van de kamer op een ronde tafel bijeengezet, min of meer (ongetwijfeld puur toevallig) rondom de foto van zijn vader, die hen vanaf die plek tot in alle eeuwigheid in het schelle, afstandelijke schijnsel van de televisie met gefronste blik aankeek. En ze gebruikten de middagmaaltijden in de keuken, die zijn moeder groter had laten maken door een wand weg te halen tussen de keuken en een kleine slaapkamer, die in de tijd van Quirós' grootmoeder, de moeder van zijn vader, als dienstbodenkamertje had gediend. Zijn moeder en zijn grootmoeder hadden elkaar zonder tumult, maar onafgebroken gehaat gedurende de laatste tien of twaalf jaar, die de laatste van grootmoeder en de eerste van het huwelijk waren geweest. Tot ze haar naar een bejaardentehuis moesten brengen, waar ze haar zondags gingen opzoeken en lekkernijen, eten en nieuwtjes meenamen. Quirós dacht altijd dat zijn grootmoeder het in het bejaardentehuis naar haar zin had, beter dan thuis, hoewel ze dat nooit toegaf. Volgens haar was haar plaats in het huis van haar zoon. Verenigd met hem tegen een koppige en hedonistische schoondochter. En tussen zijn tiende en vijftiende jaar werd Quirós boodschappenjongen. Want hoewel zijn moeder en grootmoeder elkaar haatten, lieten ze niet na dagelijks met elkaar te communiceren. Het was net alsof ze elkaar, nu ze elkaar niet meer zagen, meer dan ooit

nodig hadden. Een echte onuitgesproken behoefte om zich op te winden en zich te ergeren aan flarden van wederzijdse berichten, die Quirós overbracht als pakketjes met breekbare voorwerpen erin en die herhaaldelijk (vaak werkelijk ongewild, eenvoudig uit slordigheid of wanbegrip) helemaal misvormd op hun bestemming kwamen. Van jongs af aan was Quirós eraan gewend geraakt beurtelings zijn grootmoeder en zijn moeder vanuit een van beider gezichtspunten te bekritisieren, en te analyseren wat er aan de ene ontbrak, zodat dat door de ander onderzocht en besproken kon worden. Van die chronologisch dooreengeraakte discussies herinnerde Quirós zich nu alleen nog maar het duizelingwekkende gevoel van macht, een aangenaam gevoel zelf een belangrijke, zij het twijfelachtige positie in te nemen.

Quirós groeide dus op in de koestering van een dagelijkse scepsis die geen einde leek te hebben, want ze deelde zich als een geforceerde glimlach aan heel het universum mee. Alles kon met grote helderheid, zelfs met grote bewogenheid waargenomen worden, vanuit het perspectief van datgene wat eraan ontbrak om volmaakt te kunnen zijn. Quirós kreeg pas heel laat besef van schoonheid; en dat verwierf hij niet in antwoord op of als gevolg van zijn gevoelens, als een spontane uitspraak, maar als iets dat geleerd wordt, dat men beetje bij beetje verwerft, een concept, onbetekenend in vergelijking met de overal woekerende lelijkheid, de fascinerende onsamenhangendheid die uit betogen, verwardheden en hartstochten van de mensen sprak: dat wil zeggen, in zijn speciale geval, uit de eindeloze monologen van zijn moeder en grootmoeder. Dat wil zeggen dat Quirós eerder de verraderlijke welsprekendheid van het lelijke ontdekte dan zijn eigen lichaam, zijn eigen individuele emoties. En hij zag dat hij in staat was op eigen houtje het wezenlijke van die huiselijke monologen te reproduceren en zelfs nieuwe, soortgelijke te bedenken, over soortgelijke zaken die betrekking hadden op zijn schoolkameraden of op zichzelf, waarbij hij zichzelf gelijk gaf of tegensprak in een voortdurende wisselwerking van geïmiteerde stemmen, bijpassende gebaren, grimassen en holle dramatiek. Een gepraat dat nooit ophield en dat, ook al zou op school geen enkele leraar het gewaagd hebben het zo te noemen, je met zeker recht literatuur kon noemen. En Quirós kon voor gereedschap, tafels en stoelen en dagelijkse gebruiksvoorwerpen een medeleven en een geestdrift opbrengen die hij voor mensen onmogelijk kon voelen. Er was iets in de mensen waarvan de vijftienjarige Quirós een diepe afkeer had. Een voortdurende verwardheid en dwaasheid die op hemzelf oversloegen en die de kalme voorwerpen nooit uitstraalden. De niet-menselijke dingen waren wat ze waren, voor eens en voor altijd, je kon ze leren kennen en van ze gaan houden, en dat was oneindig bevredigend.

En Ortega? Quirós had die avond een enorme nieuwsgierigheid naar Ortega gevoeld. Een enorme nieuwsgierigheid die hij ook nu nog voelde. Het was niet de eerste keer geweest dat Quirós op deze wijze, op straat of aan de bar in een cafetería of café, oudere lieden, met net zo'n uiterlijk als Ortega bijvoorbeeld, aanklampte. Tussen al die lieden bestond een zekere overeenkomst die Quirós zelf nog niet helemaal had kunnen definiëren. Hoe verschillend ze ook waren, ze hadden geslacht en leeftijd gemeen. Quirós hield van jonge vrouwen (iets ouder dan hij, zoals Cristina), maar hij had een hekel aan jongens van zijn eigen leeftijd. De vele dingen die hij om voor de hand liggende redenen met hen gemeen had stonden hem het meest tegen. Hij vond het ondraaglijk er net zo uit te zien als al zijn generatiegenoten. Maar bij zijn laat opgekomen gevoel voor schoonheid kwam nog een instinctieve voorkeur voor het verouderde, vervormde of door leeftijd getekende, niet alleen in fysiek opzicht maar vooral in de geestesstructuur van mannen van de leeftijd van Ortega. En er was nog iets: Quirós voelde vaak dat ze hem bewonderden. Hun blikken tastten heimelijk zijn lichaam af, als

strelingen, als lippen. Daar was Quirós absoluut van overtuigd. En zo voelde hij nu dat Ortega op die warme avond met zijn blikken zijn lichaam gevangen hield als een vlieg in een spinneweb. Wat was er werkelijk gebeurd? Quirós wist het niet. Het interesseerde hem ook niet bijzonder. Hij had genoeg aan de verheugende gedachte dat ze elkaar morgen weer zouden ontmoeten. Cristina belde laat op de avond nog op, juist toen hij naar bed wilde gaan. Hij sprak af de volgende middag met haar te gaan eten. Voldaan over zichzelf viel hij in slaap, in de geheime schuilplaats van zijn bed.